

lik - figura u novijem hrvatskom slikarstvu

galerija likovnih
umjetnosti
osijek 1982.

vlastimir
kusik

Nakon Autoportreta i Mrtve prirode, Lik-figura u novijem hrvatskom slikarstvu treća je u nizu velikih tematskih izložbi koje Galerija likovnih umjetnosti Osijek postavlja u svojim izložbenim prostorima. Ovako koncipirani izložbeni projekti dio su dugoročnog programskog plana koji je Galerija uzela sebi u zadatak da stručno, kritički i teorijski elaborira, a već dosadašnje realizacije potvrđuju da je ta orijentacija izvojštila značajno mjesto u široj izložbenoj produkciji hrvatske pa i jugoslavenske likovne umjetnosti i kulture. Izložba kao oblik prezentacije određenoga problemskog sklopa, definiranog fenomenom lika i figure kao žanrovske odredbe, interesa pa i slikarskog opredjeljenja, opsežna je i opširna kako po svojoj povijesno-umjetničkoj vertikali zasnovanoj na vremenskom potezu od početka stoljeća do danas, tako i po svojoj horizontalnosti odnosno širini vlastite stilsko-morfološke raznovrsnosti.

Prvi je stoga dojam da izložbu karakterizira: širok i precizan izbor autora i djela koji čine kontinuitet hrvatskog slikarstva od Bukovca do danas, potom, pred nama su djela koja čine zasebne problemske i vrijednosne jedinice, da bi kao cjelina zaokružile vlastiti smisao i sadržaj u funkciji osnovne ideje koja ih i ujedinjuje, a to je pojam lika i figure što se pojavljuje kao tema svakog djela.

Za razliku od prethodnih dviju izložbi, na kojima je tema bila autoportret i mrtva priroda, lik i figura predstavlja užu tematsku specifikaciju, i u povijesti umjetnosti je taj problem manje elaboriran kao posebnost određene likovne tematike. Pojam lika i figure tradicionalno je bio u funkciji portreta, autoportreta, slikanog modela i sl., a na zasebnosti i specifičnosti, pa prema tome i značenju, dobit će tek u relacijama prema posve novim momentima u povijesti slike, slikarstva i umjetnosti, kao što je

pojava apstrakcije odnosno njoj paralelna pojava nove figuracije. Zato je moguće ustvrditi da potreba razumijevanja ovako koncipirane izložbe pretpostavlja nužno uključivanje predloženog i izloženog materijala u širi umjetnički kontekst koji je tom problemu povijesno i stilski paralelan, što cjelokupnost problematike čini složenijom i slojevitijom.

Postav izložbe prati ideju izložbe. Nastojalo se da se stvori kontinuitet zaokruženih stilsko-kronoloških cjelina kako bi se što jasnije izrazila glavna teza izložbe, pojava i predstavljanje lika i figure u određenim povijesnostilskim sklopovima novije hrvatske umjetnosti. Kontinuitet je u funkciji teme a ne kronologije, predloženi su sustavnost i slijed koji služe razumijevanju teme u njezinim stilskooblikovnim varijacijama. Početak je prijelaz stoljeća i secesija: od Bukovčeva Ikara na hridi (1897), Sapha Bele Čikoša Sesije, Djevojčice s lutkom (1894) M. C. Crnčića do Orfeja Maksimilijana Vanke, kao primjera secesije u nešto kasnijoj realizaciji. Tu su još Krizman, Rački i Slava Raškaj.

Münchenski krug s Portretom gospođe u bijelom (1907) Josipa Račića, Ženama u parku Miroslava Kraljevića, nešto kasnijim radom Djevojke na klupi Oskara Hermana, radovima Naste Rojc i Ljube Babića čini posebno jaku i uvjerljivu cjelinu.

Dvadesete i tridesete godine prezentirane su u tri varijante: tu je slikarski sklop tzv. čvrste forme (kubizam, ekspresionizam) s antologijskim primjerima kakvi su Gecanov Cinik iz 1921, Uzelčev Sv. Sebastijan iz 1920, te Portret dječaka Marijana Trepšea i Mali bubnjar Marina Tartaglie iz 1926. godine. Iz tog je vremena i rad grupe Trojice (Miše, Babić, Becić), tu su Plančić, Job i na poseban način Ivan Rein. Glavna je karakteristika snažna koloristička paleta i izražajnost. Treću varijantu iz tog pe-

rioda čine primjeri slikarstva socijalnokritičke tendencije s Vilimom Svečnjakom, Antonom Mezdjićem, ranim radom Frane Šimunovića i Mirkom Viriusom.

Primjeri slikarstva padesetih godina uvode nas u ključni moment izložbe. Pred nama su djela i autori koje u odnosu na osnovnu temu izložbe karakteriziraju dva bitna obilježja: postupak preformulacije figuracije prema apstrakciji i opredjeljenje za figuraciju kao trajno slikarsko iskustvo.

Primjer pozicije u kojoj slikar napušta figurativnost i odlučuje se za apstrakciju zastupljen je na izložbi s Ferdinandom Kulmerom i Marianom Jevšovarom, dok će figura ostati trajno opredjeljenje u daljnjem radu Zlatka Price, Alberta Kinerta, Ljube Ivančića, Ive Dulčića, Vaska Lipovca i Dalibora Paraća. Šezdesete i sedamdesete godine potvrdit će složenost tih odnosa, a izložba će samo registrirati pojave varijanti u već poznatim i prepoznatljivim oblicima slikarske prakse pojedinih umjetnika.

To su Vasilije Jordan, Tonka Petrić, Maja Dolenčić-Malešević, Dragica Cvek-Jordan, Fadil Hadžić, Ilija Bosilj, Josip Bifel, Nives Kavurić-Kurtović, Miro Vuco, Rudi Labaš, Andrija Maurović, Oton Postružnik, Antun Babić i Vjekoslav Parać. Zaseban je problem slikarstvo Đure Sedera čija slika Djevojčica s cvijećem aktualizira posve drukčiji umjetnički postupak. Na poziciju prisutnosti lika u slici Seder je došao iz apstrakcije, čime je otvorio sasvim nove problemske aktualitete bitne za razumijevanje fenomena suvremenog slikarstva.

Autori izložbe Darko Schneider i Zdenko Tonković napravili su veliku i vrijednu izložbu. Ona je to po svojoj širini, opsegu, kvaliteti izabranih radova i, nadasve, po vrijednoj i zanimljivoj koncepciji s jasno izraženom idejom posve relevantnog značenja za razumijevanje pojava u novijem hrvatskom slikarstvu.